

УДК 658.114.4

К. О. Калицінська,
аспірант, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ВПЛИВ РЕЙДЕРСТВА НА СОЦІАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РЕЙДЦІКАВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто вплив рейдерства на зміну соціальної відповідальності рейд-цікавого підприємства, розроблено моніторинг ступеня задоволеності персоналу, за допомогою якого можливо з'ясувати характер впливу рейдерства на підприємство.

Influence of raider is considered on changing of social responsibility of reydycikavogo enterprise, it is developed monitoring degree of satisfaction of personnel by which it is possible to find out character of influence of raider on an enterprise.

Ключові слова: рейдерство, рейдцікаві підприємства, соціальна відповідальність підприємства, моніторинг ступеня задоволеності персоналу.

Key words: raider, reydycikavi enterprises, social responsibility of enterprise, monitoring degree of satisfaction of pesonalu.

ВСТУП

У сучасному світі формування й розвиток соціальної відповідальності підприємства стає усе більш актуальною проблемою. Це зумовлене тим, що сьогодні практично для всіх країн світового співтовариства, що випробовують тією чи іншою мірою вплив процесів глобалізації економіки, зменшення державного регулювання, а також зміну суспільних настроїв, очікувань і системи цінностей, — зростає роль і значення бізнесу у вирішенні насущних завдань соціальної підтримки численних верст населення, рівень і якість життя яких є низькими й не можуть бути названі гідними відповідно до сучасних соціальних стандартів. Про зміну соціальної відповідальності для українського бізнесу можна говорити вивчаючи вплив такого зовнішнього фактора, як рейдерство. Комплексних наукових досліджень з цієї важливої соціально-економічної проблеми вкрай малий. Існуючі дослідження переважно за окремими напрямками: взаємодії роботодавців і працівників, системи соціального партнерства на підприємстві І.М. Мисляєва [2]; соціальної відповідальності підприємства — В. Кушпов [1], дослідженнями рейдерства займаються І.Ю. Тунік, Поляков В.А. [3] тощо. Практично відсутні вітчизняні роботи, присвячені впливу рейдерства на соціальну відповідальність підприємства перед персоналом.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

З'ясувати, як рейдерство впливає на зміну соціальної відповідальності підприємства перед персоналом.

РЕЗУЛЬТАТИ

Про зміну соціальної відповідальності підприємства можна говорити, виходячи з характеру впливу рейдерства на підприємство. З нашої точки зору, рейдерство на підприємство може впливати наступним чином:

— загрозливо — у разі номінальної зміни власника та у випадку захоплення з метою ліквідації, реструктуризації тощо;

— сприятливо — у разі захоплення з метою збереження та подальшого розвитку;

— нейтрально — у разі захоплення з метою подальшого використання за профілем без зміни в характері діяльності.

З'ясувати характер впливу можливо за допомогою проведення моніторингу ступеня задоволеності персоналу. Для проведення моніторингу ступеня задоволеності персоналу ми пропонуємо використовувати наступні показники:

P^1 — індекс зміни середньої заробітної плати;

P^2 — індекс, що характеризує зміну продуктивності праці працівників за рахунок збільшення завантаження працівників або автоматизації праці;

P^3 — індекс, що характеризує зміну рівня ротації (руху) робочих працівників;

P^4 — індекс зміни чисельності працівників;

P^5 — індекс, що характеризує зміну професійно-кваліфікаційного складу кадрів;

P^6 — індекс, що характеризує зміну статевовікового складу персоналу.

Індекси розраховуються в загальному ($Ig(i, j)$) вигляді за формулою:

$$Ig(i, j) = \frac{P_i^j}{P_{i-1}^j},$$

де P_{i-1}^j — показник, який характеризує кількісне значення окремого (i -го) фактора протягом року, що передувє досліджуваному періоду;

P_i^j — показник, що характеризує кількісне значення фактора в досліджуваному році;

$j = \bar{1}, \bar{6}$ — індекси визначення показника, який використовується у даному періоді.

Для розрахунку комплексного показника, який характеризуватиме ступінь задоволеності персоналу, пропонуємо використовувати формулу:

$$КПЗП = \frac{\sum_{j=1}^m \sum_{i=2}^n Ig(i, j)}{m + n},$$

де КПЗП- комплексний показник ступеня задоволеності персоналу;

$$\sum_{j=1}^m \sum_{i=2}^n Ig(i, j) — \text{значення } i\text{-го}$$

індексу;

n — кількість періодів;

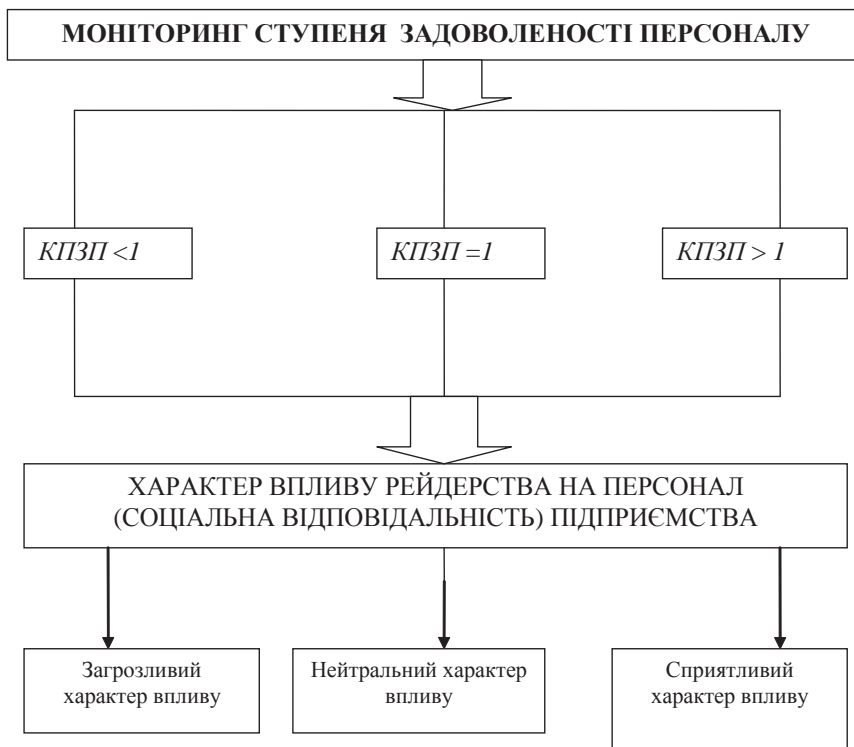
m — кількість використаних індексів.

Таким чином, логічне значення комплексного показника буде знаходитися в діапазоні $[0; +\infty)$. Однак в більшості випадків значення буде тяжіти до 1. Динамічна ефективність буде характеризуватися відхиленням певного КПЗП від 1. Якщо $КПЗП > 1$ — це говорить про те, що підприємство турбується про своїх працівників, створює всі можливі умови для того, щоб працівник продуктивніше працював на розвиток підприємства, тобто самі працівники задоволені ставленням підприємства до них; $КПЗП = 1$ — показник буде стабільним, це говорить про те, що підприємство значно менше приділяє уваги своїм працівникам, саме тому працівники більш-менш задоволені своєю працею; у випадку $КПЗП < 1$ — комплексний показник буде свідчити про незадоволеність персоналу, про те, що керівництво даного підприємства зовсім не турбується про нього.

Схематично залежність характеру рейдерського впливу від ступеня задоволеності персоналу можливо зобразити на рис. 1

У залежності від характеру впливу рейдерства на підприємство змінюється його соціальна відповідальність. Під соціальною відповідальністю рейдцікавого підприємства будемо розуміти вплив такого підприємства на ринкове оточення, відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, перед тими, на кого прямо або побічно ці рішення впливають (взаємовідносини персоналу). Схематично зміну соціальної відповідальності підприємства можливо зобразити на рис. 2

Якщо метою рейдерства є захоплення підприємства з метою ліквідації або реструктуризації за допомогою зміни власника підприємства, це може призвести до повного звільнення пра-

Рис. 1. Характер рейдерського впливу на підприємство від ступеня задоволеності персоналу

цівників або скорочення їх чисельності за рахунок припинення виробництва або скорочення виробництва, тобто підприємство знімає або зменшує свою соціальну відповідальність ($KPI < 1$) перед персоналом.

Якщо рейдерство матиме нейтральний вплив на підприємство, ми вважаємо, що соціальна відповідальність підприємства не зміниться ($KPI = 1$), тобто підприємство буде працювати без змін у характері діяльності і ніякого впливу на персонал не відбуватиметься.

Якщо ж рейдерство матиме сприятливий вплив на підприємство, тобто об'єкт рейдерської атаки буде рентабельнішим за допомогою розвитку інноваційно-інвестиційної бази підприємства, розширення майнової структури підприємства, то як наслідок, зростатиме й соціальна відповідальність підприємства ($KPI > 1$), яка буде характеризуватися: ростом професійного рівня

персоналу за рахунок якісної освіти, покращенням умов праці, ростом заробітної плати, створенням нових робочих місць, покращенням якості продукції й т.п.

Постійний моніторинг ступеня задоволеності персоналу також дає змогу керівництву підприємства з'ясувати лояльність працівників відносно рейдерів. Підтримати рейдерів вони зможуть, на нашу думку, якщо:

- підприємство вчасно не виплачує дивіденди по акціях;
- рівень оплати працівників не буде відповідати рівню оплати аналогічних фахівців у інших компаніях;
- підприємство не слідкує за умовами праці працівників.

Також працівники можуть прямо впливати й на ступінь розвитку соціальної відповідальності підприємства в умовах рейдерства завдяки страйку, який полягає в тимчасовому колективному припиненні праці з метою досягнення поліпшення умов праці або про-

тесту проти їх зміни (на гірше), проти запровадження механізації й автоматизації праці (це призводить до масового звільнення працюючих), солідарності з іншими страйкувальниками, зміни керівництва підприємства тощо.

Але у сучасних ринкових умовах страйки будуть малоуспішними, якщо не матимуть посередників (професійних спілок). Характерною рисою рейдерства — є переділ влади, в основному це відбувається у суді. Для допомоги суддям, щоб прийняти правильне рішення, ми пропонуємо підключити до участі у судових слуханнях й професійні спілки, які будуть відстоювати соціальну відповідальність підприємства перед персоналом.

ВИСНОВКИ

У цілому, для підвищення соціальної відповідальності підприємства в умовах рейдерства, а також побудови цивілізованих соціально-трудова відносин між найманими робітниками й керівництвом підприємства сьогодні необхідно, у першу чергу:

- підсилити профспілковий рух, збільшивши членство в профспілках, а також підключити їх до участі у судових слуханнях;
- удосконалювати техніку проведення консультацій і нарад, а також практику ведення колективних переговорів.

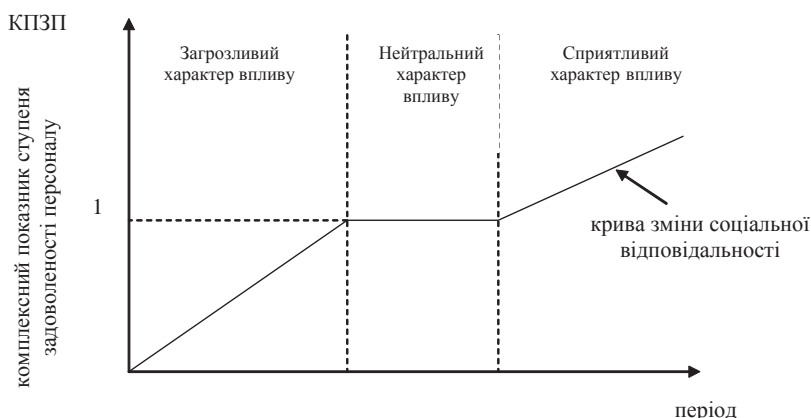
Реалізація зазначених заходів допоможе, на наш погляд, не тільки усунути ті перекося в соціально-трудова відносинах, але й суттєво підвищити соціальну відповідальність підприємства в умовах рейдерства. У свою чергу, підвищення соціальної відповідальності підприємства буде сприяти розвитку людського фактора як важливого чинника переходу на інноваційний шлях розвитку.

Таким чином, соціальна відповідальність підприємства в умовах рейдерства є наслідком зміни характеру рейдерських атак, які можна охарактеризувати за допомогою систематичного моніторингу ступеня задоволеності персоналу, тому що саме персонал може зіграти вирішальну роль для підприємства в умовах рейдерства. Він може врятувати підприємство від ліквідації за рахунок проведення страйків, участі професійних профспілок у судових слуханнях або допомогти рейдерам поглинути підприємство за рахунок скупки акцій. Таким чином, треба прислухатись до свого персоналу, тому що саме це може призвести до майбутнього розвитку підприємства.

Література:

1. Кушпов В. Социальная ответственность бизнеса как компонент рыночной экономики // Человек и труд. — 2004. — № 2. — С. 68—69.
2. Мысляева И.Н. Корпоративные социально-трудова отношения в инновационной экономике // Государственное управление. Электронный вестник. — 2008. — Выпуск № 17. — С. 1—16.
3. Туник І.Ю., Поляков В.А. Антирейдер: посібник по протидії корпоративним захопленням (Серія "Власникам бізнесу"). — СП.: Пітер, 2007. — 208 с.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2010 р.

Рис. 2. Зміна соціальної відповідальності підприємства в залежності від характеру впливу рейдерства